

LUPTA DE LA VERBIA DINTRE MIHAI VITEAZUL ȘI IEREMIA MOVILĂ DIN LUNA MAI 1600. LOCALIZARE ÎN ACTUALUL JUDEȚ BOTOȘANI

Despre campania militară a lui Mihai Viteazul în Moldova din primăvara anului 1600 s-au scris nenumărate pagini în istoriografia noastră mai veche și mai nouă¹. De aceea în contribuția de față nu ne vom referi la campania propriu-zisă în totalitate, ci, strict, doar la un anumit moment al ei și anume la lupta de la Verbia, încercând pe baza documentelor existente să o localizăm cât mai precis în spațiul actualului județ Botoșani². Pentru înțelegerea împrejurărilor și a mizei pentru care s-a dat această luptă precizăm că la 15 mai 1600, la Suceava, a avut loc o confruntare între armata lui Ieremia Movilă formată din moldoveni și un corp de oaste polonă și armata lui Mihai Viteazul. În această confruntare, Ieremia Movilă a fost părăsit de grosul oștenilor moldoveni, care au trecut în tabăra lui Mihai, însăși cetatea Sucevei fiind predată acestuia de garnizoana ei. Ieremia Movilă a fugit de pe câmpul de luptă cu o parte din moldovenii rămași credincioși, haiduci, lefegii și poloni, căutând scăpare în cetatea Hotinului, unde-l așteptau alte puternice ajutoare poloneze.

Urmărit îndeaproape de cavaleria lui Mihai Viteazul și spre a nu fi prins, Ieremia Movilă a organizat la Verbia pe Jijia o rezistență. S-a dat acolo o luptă aprigă în care toți apărătorii domnului moldovean au fost uciși. Ieremia Movilă cu și mai mare grabă și cu foarte puțini însoțitori s-a îndreptat spre Hotin, în apropierea căruia, cu tot sacrificiul credincioșilor de la Verbia, era cât pe ce să fie prins de gonașii lui Mihai Viteazul. A fost salvat de câteva tunuri așezate în tufișurile de lângă cetate care, provocând pierderi în rândurile următorilor, au încetinit mișcările acestora, dând posibilitatea lui Ieremia Movilă să se strecoare în cetate. Dacă urmăritorii nu ar fi fost opriți pentru un timp și la Verbia, în mod sigur Ieremia Movilă ar fi fost prins și poate chiar omorât. De aceea, credem că lupta pe viață și pe moarte care s-a dat acolo a rămas multă vreme în memoria celor ce au supraviețuit ei – și cum se va vedea, chiar în memoria lui Ieremia Movilă – fapt ce explică și menționarea acestei bătălii în cronicile vremii. Astfel, Istoria Țării Românești de la anul 1290 până la 1690, *Letopisețul Cantacuzinesc* consemnează: „...iar deacă merse Ieremia Vodă împotriva lui Mihai Vodă, el se întoarse de plecă spre cetatea Hotinului, fugind Ieremia Vodă de teamerea lui Mihai Vodă. Iar oștile lui (ale lui Mihai – n.Ș.C.) ajunseră pre oștile Ieremiei Vodă la un loc numit Jaștea (denumire deformată a Jijiei) și fu acolo războiu mare oarecătva vreme și mulți moldoveni și leși pieriră. De acii moldovenii deaderă a fugi și leșii așîșderea, până se apropiară de cetatea Hotinului...”³.

Miron Costin, mai apropiat în spațiu și timp de evenimentul povestit, dă în cronica sa unele amănunte în plus, numind corect râul, stabilind localitatea, apreciind durata bătăliei și păstrarea amintirii acesteia în memoria și faptele ulterioare ale lui Ieremia Movilă: „... La o grabă ca aceea, neavând nimică pas nici vreme de gătire Ieremia Vodă, numai ce i-au căutat a lăsa Suceava și a năzui spre Hotin. Așa-l pripise Mihai Vodă de aproape pe Ieremia Vodă, cât niște haiduci (mercenari – n.n.) pedestri, cu câteva cară, pre urmele lui Ieremiei Vodă, i-au ajuns fruntea oștii a lui Mihai Vodă și au stătut haiducii la război apărându-se câteva ceasuri. Ce dacă s-au mai înglotit oaste de-a lui Mihai Vodă, i-au spart pre haiduci, pre Jijie, la un sat

¹ O foarte bogată bibliografie – izvoare, lucrări de sinteză și lucrări speciale – referitoare la domnia lui Mihai Viteazul, vezi la Ion C. Petrescu, *Mihai Viteazul și arta diplomației*, Ploiești, 1997, pp. 317-361.

² Actualul județ Botoșani este format din două foste județe: Botoșani și Dorohoi, localitatea Verbia, azi dispărută, făcând parte din fostul ținut și apoi județ Dorohoi.

³ N. Simache, T. Cristescu, *Cronicele românești*, vol. II, *Letopisețul Cantacuzinesc 1290-1688*, Buzău, 1942, p. 125.

anume Verbie, unde stă o movilă mare, peste trupuri apoi de Ieremia Vodă făcută”⁴. Istoricii din secolul al XIX-lea, în scrierile lor au menționat și ei lupta de la Verbia, dând mai puține sau mai multe amănunte despre ea, în funcție de una sau alta din cronicile consultate. Astfel, Aaron Florian care în a sa „Istorie a Țării Românești” din 1836, vorbind despre Mihai Viteazul, a folosit numai *Letopiseșul Cantacuzinesc* și menționează că după trecerea a 15.000 de moldoveni ai lui Ieremia Movilă de partea lui Mihai Viteazul, la Suceava, domnul Moldovei „cu trupele ce-i mai rămăsese, între care cei mai mulți era polonezi, apucă fuga spre Hotin. Mihai, gonindu-l pe urmă, îl mai ajunse o dată în drum și îl mai sili să stea la o bătălie, din care Ieremia Moghilă abia scăpă cu vreo 200 polonezi și se închise în cetatea Hotinului”⁵. Deși autorul nu o localizează expres, această bătălie nu poate fi decât cea de la Verbia.

Nicolae Bălcescu în „Românii supt Mihai Voievod Viteazul”, preluând informația de la Miron Costin, relatează și el lupta de la Verbia în mod identic cu cronicarul moldovean, numind și satul Verbia unde s-a dat bătălia, localizându-l pe Jijia și pomenind și movila ridicată ulterior de Ieremia Movilă⁶. Mai remarcăm că lupta de la Verbia, chiar dacă nu este expres numită ca atare după numele satului ci doar după râul Jijia pe care se află satul, a fost menționată și în manualul de istorie pentru școlile primare al lui Grigore Tocilescu din 1890. Vorbind despre cucerirea Moldovei de către Mihai Viteazul, autorul arată că la Suceava „Ieremia cu polonii săi este cumplit bătut și abia scăpă spre Hotin. Mihai se ia în pripă după dânsul și îl bate încă o dată la Jijie și încă și mai cumplit la Hotin”⁷. Dintre toți istoricii numai A.D. Xenopol nu pomeneste de lupta de la Verbia, ca de altfel nici de cele de la Suceava și Hotin, deoarece, după părerea sa, cucerirea Moldovei s-a făcut aproape fără vărsare de sânge, întreaga armată a lui Ieremia trecând de partea lui Mihai din cauză că poporul era nemulțumit de „stoarcerile” la care fusese supus de Ieremia și poloni⁸.

N. Iorga vorbește în două lucrări despre această luptă, pe care însă o separă în două segmente ca și cum ar fi fost vorba de două lupte diferite. Astfel în una din lucrări el scrie că Ieremia ar fi dat lupta cu Mihai **la o localitate și nu apă** (subl. Ș.C.) pe nume Jaștea „unde a fost un război mare câțeva vreme în care mulți moldoveni și leași pieriră”⁹. Se vede din context că sursa folosită în această lucrare a fost *Letopiseșul Cantacuzinesc*. În cea de a doua lucrare N. Iorga scrie că „Ieremia nu se împotrivi, retrăgându-se după sfatul lui Zamoyski spre adăpostul sigur de la Hotin”. Singura luptă care s-ar fi dat ar fi aceea de la Verbia, citată de Iorga, după cronica lui Miron Costin, într-o notă la subsolul lucrării¹⁰. De fapt în ambele lucrări este vorba despre una și aceeași luptă, lupta de la Verbia, pe apa Jijiei, apă numită – așa cum arătam mai sus – de autorul *Letopiseșului Cantacuzinesc*, mai puțin cunoscător al geografiei Moldovei, Jaștea și nu Jijia.

Fără a aduce vreo noutate deosebită, lupta de la Verbia este menționată și de D. Ciurea, într-o notă la un articol din 1957¹¹ și de Tratatul de *Istoria României*, vol. II din 1962¹² și, foarte recent, de C. Rezachevici într-un articol din revista *Magazin Istoric*¹³. O precizare în ce privește numărul de combatanți rămași credincioși lui Ieremia Movilă și care au luptat la

⁴ Miron Costin, *Letopiseșul Țării Moldovei*, ediție îngrijită și prefată de Emil Boldan, București, Edit. Tineretului, 1956, pp. 44-45.

⁵ *Mihaiul II Bravulu*, biografia și caracteristicul lui trase din *Istoria Țării Românești* a D. Aaron Florian, tipărite cu cheltuiala D.D. Rusu și Petriu, librar, București, 1858, p. 130.

⁶ Nicolae Bălcescu, *Românii supt Mihai – Voievod Viteazul*, București, Edit. Militară, 1984, p. 203.

⁷ Gr. G. Tocilescu, *Istorie română cu narațiuni, întrebări și rezumate – edițiune prescurtată pentru școalele primare de ambe sexe*, București, 1890, p. 35.

⁸ A.D. Xenopol, *Istoria Românilor din Dacia Traiană*, vol. VI, *Epoca lui Mihai Viteazul (1593-1601)*, Iași, Edit. Librăriei Frații Saraga, 1896, p. 102.

⁹ N. Iorga, *Istoria armatei românești*, vol. I, București, 1931, p. 31.

¹⁰ Idem, *Istoria lui Mihai Viteazul*, vol. II, București, 1935, p. 70, nota 6.

¹¹ D.Ciurea, *Ieremia Movilă și situația politică a Moldovei la sfârșitul secolului XVI și începutul secolului XVII*, în *SCȘI*, istorie, an VIII, fasc. 2/1957, p. 329, nota 49.

¹² *Istoria României*, tratat, vol. II, Editura Academiei, București, 1962, p. 987.

¹³ Constantin Rezachevici, *Mihai Viteazul – itinerar moldovean*, în *MI*, an XXXIV - s.n. – nr. 5/2000, p. 9.

Verbia o face Alexandru Gonța într-un studiu publicat în 1960, dar fără a indica sursa documentară. El afirmă că „la trecerea Jijiei, în satul Verbia, Ieremia, lăsându-și haiducii credincioși sub comanda polonului Galski, care mai avea încă 1070 de călăreți poloni, fugi spre Hotin. Aici la Verbia, în ziua de 16 sau 17 mai, Galski fu obligat să dea o scurtă și nefericită luptă pentru haiducii săi și pentru moldoveni care pieriră aproape până la unul”. În continuare autorul precizează că această luptă menționată de Miron Costin este aceeași cu cea descrisă și de Cronica Țării Românești, adică *Letopiseșul Cantacuzinesc* care încheie pasajul său despre dezastrul moldovenilor cu lapidarele cuvinte că în ea „mulți moldoveni și leași pieriră”¹⁴.

Din cele prezentate până acum se observă că toți istoricii care au scris despre campania lui Mihai Viteazul în Moldova, cu excepția lui A.D. Xenopol, au inclus lupta de la Verbia ca un moment foarte important al acesteia. Din păcate nici unul din cei citați mai sus nu s-au preocupat să stabilească unde anume pe Jijia s-ar fi putut afla acest sat Verbia care a dispărut.

O încercare de localizare a făcut-o Constantin Cihodaru într-un studiu din 1974 privind campania lui Mihai Viteazul în Moldova. Vorbind despre o încercare de rezistență a lui Ieremia Movilă înainte de Verbia și anume la un vad al Siretului prin care se trecea de la Suceava spre Botoșani, printre satele Bucecea și Ionășeni, autorul susține că oamenii Voievodului moldovean au fost înfrânți și „urmărirea lor a continuat spre nord-est în direcția orașului Dorohoi. Exista aici un grup de sate proprietate a boierului Isac Balica, nepotul lui Ieremia și viitor hatman al Moldovei (de fapt așa cum reiese dintr-un document pe care îl voi cita mai jos, Balica era deja hatman încă din 1582 și era cumnat cu Ieremia Movilă), grup cunoscut sub denumirea de Ocolul Căcăceni. Domnul fugar a încercat să organizeze acolo o nouă rezistență. Ea fost sfârșită la satul Verbia în apropiere de râul Jijia, între actualele sate Văculești și Dimăcheni. Peste trupurile celor căzuți în luptă s-a ridicat acolo o movilă cunoscută lui Miron Costin”¹⁵.

Deși destul de vagă, deoarece între satele Văculești și Dimăcheni este o distanță apreciabilă, localizarea făcută de C. Cihodaru este prețioasă pentru că, excluzând Văculeștii, care este și destul de departe de Jijia, a mai fixat un punct de reper pentru dispărutul sat Verbia și anume actualul sat Dimăcheni. Ceea ce n-a stabilit însă C. Cihodaru este faptul că satul Dimăcheni este una și aceeași localitate cu fostul sat Căcăceni, schimbarea denumirii făcându-se între anii 1835¹⁶ și 1865¹⁷, după numele proprietarului din acea vreme, Vornicul Manolachi Dimachi¹⁸. De asemenea, că acest sat se află aproape de malul drept al Jijiei.

Revenind la satul Verbia, trebuie să menționăm că aici, la 17-18 noiembrie 1561, deci cu aproape 40 de ani înainte de lupta dintre Mihai Viteazul și Ieremia Movilă, a avut loc o altă mare bătălie, de astă dată între Iacob Heraclid Despot, sprijinit de habsburgi și nobilimea polonă și Alexandru Lăpușneanu, victoria revenind primului, care va fi apoi uns domn la Suceava. Episodul este consemnat în cronica lui Grigore Ureche¹⁹. Am menționat acest lucru pentru a sublinia că în mod sigur satul Verbia și împrejurimile sale ofereau condiții tactice bune pentru ducerea unei bătălii pe drumul dinspre Suceava și Hotin sau invers.

Pentru localizarea cât mai exactă a acestui sat ne vin în ajutor o serie de documente.

Astfel, prima mențiune a satului Verbia se află într-un document din 5 martie 1487, prin care Ștefan cel Mare întărește lui Ivanco Bărlici trei sate cu hotarele lor din veac și anume

¹⁴ Alexandru I. Gonța, *Campania lui Mihai Viteazul în Moldova*, în *Studii*, an XIII, 1960, nr. 4, pp. 141-157.

¹⁵ C. Cihodaru, *Campania lui Mihai Viteazul în Moldova (mai - iunie 1600)*, în *CI*, Iași, 1974, nr. 5, pp. 136-137.

¹⁶ Vezi C.C. Giurescu, *Principatele Române la începutul sec. XIX. Harta rusă din 1835*, București, 1957, p. 215 unde apare Căcăceni.

¹⁷ Vezi *Indicele Comunelor României după noua organizare a Legii comunale*, București 1865, p. 33 unde la rubrica „numirea ce mai au aceste cătune din vechime”, se vede că Dimăcheni s-a numit Căcăceni.

¹⁸ Vezi Corneliu Istrati, *Condica Visteriei Moldovei din anul 1816*, în *Aliaxi*, supliment 1, Iași, 1979, p. 97, unde moșia Căcăceni este „a dumisale vornicului Manolache Dimachi”.

¹⁹ Grigore Ureche, *Letopiseșul Țării Moldovei*, Ediția P.P. Panaitescu, București, E.S.P.L.A. 1959, pp. 173, 175 și 179.

Bărgăianii pe Moldova, Verbia pe Jijia, parteiului și Corlăteni²⁰. Faptul că pe lângă Verbia sunt meționați și Corlăteni prezintă importanță pentru că acest sat este vizavi de satul Dimăcheni pe malul stâng al Jijiei și astăzi fac parte ambele din comuna Corlăteni. Un alt document important este cel din 30 iunie 1519, prin care Ștefăniță Vodă întărește lui Dragotă Săcuianu satul Cordăreni, pe lăbăneasa și jumătatea din satul Verbia „ce-i pe de ceia parte a Jijiei, partea de sus”²¹. Cordărenii se află în hotarul spre nord-est al satelor Corlăteni și Dimăcheni ceva mai departe, pe malul drept al acesteia, deci cam în rând cu Dimăchenii, spre nord sau spre est de-a lungul râului. Mihai Costăchescu, care a publicat și el documentul acesta, localizează satul Verbia „pe Jijia, în județul Dorohoi, lângă Corlăteni și Dimăcheni, pe moșia Văculești, din care a rămas numele Șesul Verghii. Numele cred că e în legătură cu rusul „verba” – „salcie”²². Se impune aici încă o precizare: și M. Costăchescu și, mai târziu C. Cihodaru, au folosit pentru localizare *Marele Dicționar Geografic* editat de Lahovari între 1895 și 1902, care de fapt a alăturat dicționarele geografice întocmite la nivel de județe, în speță *Dicționarul Geografic al județului Dorohoi*, tipărit în 1891. Ori, la data întocmirii acestuia, împărțirea administrativă de atunci, situa o serie de localități și forme de relief, între care și pe acelea legate de Verbia pe teritoriul comunei și moșiei Văculești.

Două documente care se completează aduc noi elemente ajutătoare pentru localizarea satului Verbia. Unul, datat noiembrie 1582 – august 1583, arată că satul Verbia pe Jijia, cu heleșteu și cu moară, aparținând familiei Movilă, între care Ieremia și Simion, viitorii domnitori, fratele lor Gheorghe, episcop de Rădăuți, sora lor – soția hatmanului Balica ș.a., a fost dăruit mănăstirii Sucevița de unii membri ai familiei, fără consimțământul celorlalți²³. Celălalt document, o mărturie în sprijinul plângerii membrilor ce s-au considerat frustrați, datată 25 august 1583, aduce un element foarte precis de localizare a satului Verbia: „pentru un sat anume Verbia pe Jijia și cu iezerul Trosna și cu mori pe Jijia”²⁴. Atât valea Trosna cât și iezerul Trosna apar pe o hartă întocmită de Statul Major al Armatei Române, citată de M. Costăchescu în comentariul documentului din 1519, fără a preciza unde se află aceasta.

Bănuim că o planșă militară intitulată „Bucecea”, ce se păstrează la D.J.A.N. Botoșani²⁵, este un fragment dintr-un exemplar al hărții citată de M. Costăchescu. În planșă, Valea și iezerul Trosna se învecinează cu Dealul Chelbului, Valea Opăriei, Dealul Florilor, Valea Găvanu Florii, Dealul Rece, Valea Rece, Dealul Vițcu, Dealul Botezatului înspre Nord, Vest și, respectiv, Sud și pe toată latura de Est și Nord-Est cu Șesul Verghii, de-alungul malului drept al Jijiei (vezi anexa nr. 1). Toate aceste toponimice se regăsesc și azi în apropierea satului Dimăcheni, comuna Corlăteni, județul Botoșani. Satul Verbia mai apare menționat și într-un document din 11 august 1623, prin care Ștefan Vodă, fiul lui Tomșa Vodă, întărește mănăstirii Sucevița acest sat care fusese cotropit de Balica Hatmanul, ce-l luase de la mănăstire „în puterea sa și l-au alipit către satul său Căcăceni”²⁶. Alipirea presupune că între cele două sate era o distanță destul de mică. Pentru ultima oară satul Verbia, ca atare, este menționat în documente la 18 noiembrie 1628, într-un act de schimb între mănăstirile Sucevița și Hangu: cea dintâi ia moșia Măgura, Ținutul Dorohoi, cumpărată de Mănăstirea Hangu de la Nicoră Hatmanul, cu satul Verbia și două perechi de mori pe Jijia și dă în schimb satul Crăcăoani din Ținutul Neamț²⁷.

²⁰ Academia R.P.R., *DIR*, veacul XV, A. Moldova, vol. II, București. 1954, doc. Nr. 63, p. 62.

²¹ Idem, Veacul XVI, A. Moldova, vol. I, doc. 135, pp. 148-150.

²² Mihai Costăchescu, *Documentele moldovenești de la Ștefăniță Voievod (1517 – 1527)*, Iași, 1943, doc. nr. 26, pp. 131-132.

²³ *DIR*, veacul XVI, A. Moldova, vol. III (1579-1590), doc. nr. 247, pp. 193-194.

²⁴ Idem, doc. nr. 279, pp. 228 – 229.

²⁵ D.J.A.N. Botoșani, Colecția Hărți și Planuri, hărți geografice și militare, inv. Nr. 20 d.

²⁶ D.G.A.S., *Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva Istorică Centrală a Statului*, Vol. II (1621-1652), București, 1959, doc. nr. 160, pp. 48-49.

²⁷ *Ibidem*, doc. nr. 454, p. 106.

Dacă satul Verbia a dispărut după 1628, locuitorii săi răspândindu-se probabil din cauza deselor războaie din epocă, în schimb moșia Verbia apare și mai târziu în documente, unul din acestea dându-ne câteva elemente toponimice extrem de prețioase și pentru localizarea satului. Este vorba despre o hotarnică a moșiei, partea ei de sus, din anul 1668, pe următoarele puncte de referință: drumul Văculeștilor, Fântâna Rece, Movila, Stâlpul Vlădiciei lui Gheorghe, drumul Sauceniței, pământurile Broscăuților, movila Sascăi, Valea Sascăi, țămurile Jijiei, Valea Suha, Iazul Carasului²⁸. Pe planșa militară citată mai sus este menționată Movila Vlădiciei ca punct de hotar între moșiile Saucenița, Broscăuți și Văculești și unde în vechime va fi fost un stâlp hotarnic al „Vlădiciei lui Gheorghe”, probabil după acel Gheorghe Movilă, episcop de Rădăuți, din documentul de la 1582. De asemenea, pe Dealul Rece, menționat pe planșă va fi existat și o fântână Rece luată drept reper pentru hotărnicia respectivă, iar iazul Carasa precum și un sat Carasa există și astăzi în vecinătatea satului Dimăcheni.

Așa cum s-a arătat mai sus, unele toponimice din vechile documente sunt menționate și în *Dicționarul Geografic al județului Dorohoi* întocmit de Nicu Filipescu-Dubău, tipărit la Iași în 1891 sub egida Societății Geografice Române. Pentru localizarea satului Verbia sunt prețioase precizările autorului făcute la fiecare din aceste toponimice. Astfel, despre iazul Carasa pomenit alături de pământurile (moșia – n. Ș.C.) Broscăuților, ca punct de hotar al moșiei Verbia la 1668 se arată că este format din pârâul Iazul Plopilor, pe moșia Broscăuți, că din scurgerea lui este format pârâul Carasa ce curge spre sud prin moșia Carasa, vărsându-se în Jijia în fața satului cu același nume. Pentru satul Carasa precizează că se situează în partea de Nord – Vest a comunei Corlăteni și că râul Jijia este în hotarul moșiei lui. Despre Dimăcheni, Filipescu-Dubău precizează că este sat pe moșia cu același nume, că pe moșie se află 16 iazuri bine făcute la locuri potrivite și îndemânoase, că apele ce trec pe moșie sunt râul Jijia ce curge pe la hotar și pâraele Arândelu și Humenii, începătoare de moșie. Hotarele ei sunt cu Corlătenii, Văculeștii, Brăeștii, Teișoara, Nicșenii și Mateienii. Numirea moșiei în vechime după documente era Căcăceni, dar vornicul N. Dimachi, decis să-și stabilească locuința acolo, a schimbat numele satului și moșiei în Dimăcheni. Drumurile principale: acele de la Dorohoi ce trece prin sat și duce la Podul Stamate și la Nicșeni; acele de la Miclăușeni și Dumeni ce vine prin Corlăteni, trece și duce cu un ram la Botoșani și cu altul la Leorda. Locuri însemnate – arată autorul – sunt Iazul Domnesc și Movila Bortoasă²⁹. Despre această Movilă Bortoasă, la litera respectivă, dicționarul precizează că se află pe podișul cu această denumire, că este cea mai mare movilă din câte se află pe moșia Dimăcheni și „după spusa populară, se crede că în ea fu îngropate averi dar cândva au fost scoase, rămânând movila bortită la mijloc din cauza săpăturii ce i s-a făcut”³⁰. Pe fragmentul de hartă militară citat este menționată și această Movilă-Bortoasă, în apropiere de Valea și Iazul Trosna (spre sud, sud-est) având cota 191 și constituind hotarul dintre moșia Dimăcheni și moșia Văculești.

În sfârșit, o importantă precizare face N. Filipescu – Dubău în legătură cu Seliștea – Verghia, “ce se mai numește și Verbia, loc pe coaste și șesul din dreapta râului Jijia, la hotarul dintre Dimăcheni și Corlăteni, pe moșia Văculești. Aici a fost din vechime un sat mare și vestit numit Vergie sau Verbia, ce s-a nimicit cu totul mai târziu în urma războaielor cunoscute ce au avut loc în această localitate”. În continuare autorul, citând cronicile, evidențiază „războaiele cunoscute” ca fiind cel din 1561 dintre Alexandru Lăpușneanu și Despot Vodă și cel din 1597 dintre Mihai Viteazul și Ieremia Movilă³¹. Desigur, referitor la ultimul, a calculat greșit anul, care este 1600 și nu 1597.

Dacă N. Filipescu – Dubău este estul de sigur în a localiza Seliștea – Verghia ca locul unde a fost cândva satul Verbia, în schimb autorii *Repertoriului arheologic al județului Botoșani* din 1976 sunt puțin mai circumspecți în această privință. Vorbind despre rezultatele sondajelor arheologice făcute la Siliștea Verghia sau Verbia (notată cu nr. 13 pe harta arheologică a comunei

²⁸ Idem, vol. III, București, 1968, doc. nr. 1679, p. 359.

²⁹ N. Filipescu-Dubău, *Dicționarul Geografic al județului Dorohoi*, Iași, 1891, pp. 74-75.

³⁰ *Ibidem*, p. 243.

³¹ *Ibidem*, p. 310

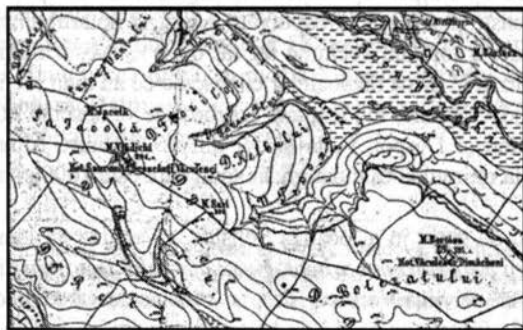

Corlăteni – vezi anexa nr. 2) din satul Dimăcheni, comuna Corlăteni, ei subliniază că „la circa 0,5 km nord-vest de satul Dimăcheni și la aproximativ 1,5 km de gara Carasa, pe panta lină a malului drept al Jijiei s-a descoperit o așezare, din care s-au cules fragmente ceramice feudale (fază neprecizată). Nu s-a putut stabili dacă această așezare feudală poate fi pusă în legătură cu Verbia, localitate legată de victoria lui Mihai Viteazul din 1600 împotriva lui Ieremia Movilă. Cum lunca Jijiei dintre gara Carasa și Dimăcheni, cuprinzând și așezarea feudală amintită, poartă până azi numele de Șesul Verghii este foarte posibil ca Siliștea Verghia să fost vatra vechiului sat dispărut, menționat în documente. Totodată, ar fi posibil ca Movila Bortoasă (cota 191), (vezi nr. 25 pe harta arheologică a comunei Corlăteni), care se află deasupra malului, la sud de siliștea feudală, de o formă oarecum deosebită de celelalte, să reprezinte movila ridicată de Ieremia Movilă, după spusele letopisețului lui Miron Costin, deasupra trupurilor ostașilor căzuți în lupta ce s-a dat acolo. Cercetări viitoare vor infirma sau confirma identificarea siliștei cu satul Verbia și afirmațiile lui Miron Costin despre movila ridicată de Ieremia Movilă”³².

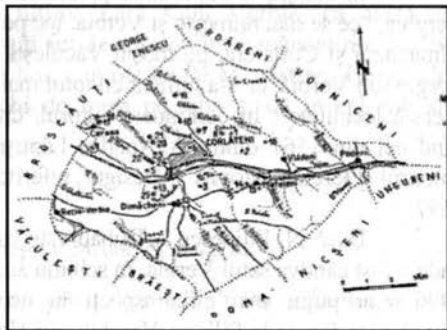
Coroborând informațiile oferite de N. Filipescu-Dubău, M. Costăchescu, C. Cihodaru și *Repertoriul arheologic al județului Botoșani* cu informațiile toponimice din documentele de la 1487, 1519, 1582-1583, 25 august 1583, 1623, 1628 și 1668 și cu cele din fragmentul de hartă militară deținut de D.J.A.N. Botoșani, putem conchide în mod sigur că vechiul sat dispărut, unde s-au dat bătăliile dintre Alexandru Lăpușneanu și Despot Vodă la 1561 și Mihai Viteazul și Ieremia Movilă la 1600, și-a avut vatra pe locul numit azi Siliștea Verghia de pe șesul Verghii, lângă satul Dimăcheni, comuna Corlăteni județul Botoșani, iar Movila Bortoasă de pe dealul cu același nume și cota 191 aflată la o mică distanță spre sud de siliștea feudală, este movila ridicată de Ieremia Movilă peste trupurile oștenilor poloni și moldoveni credincioși care cu prețul vieții lor l-au scăpat de rușinea de a cădea prizonieri în mâinile lui Mihai Viteazul. Credem că este de datoria secției de arheologie feudală a Muzeului Județean Botoșani să întreprindă săpături mai ample pentru a scoate la iveală mărturiile certe ale luptei de la Verbia din 1600, legată de numele primului unificator de țară care a fost Mihai Viteazul.

THE BATTLE OF VERBIA BETWEEN MICHAEL THE BRAVE AND IEREMIA MOVILA FROM MAY 1600. LOCATION IN THE PRESENT COUNTY OF BOTOSANI (Summary)

The presentation brings into discussion a certain moment of the campaign led by Michael the Brave in Moldavia in May 1600, that is the battle from Verbia, a village - no longer existing - from the ex - county of Dorohoi. Drawing conclusions from the dates obtained from the documents researched, the author tries to identify and locate the village called Verbia.

Anexa nr. 1

Anexa nr. 2

³² Al. Păunescu, P. Șadurschi, V. Chirica, *Repertoriul arheologic al județului Botoșani*, vol. I, București, 1976, p. 79.